

بررسی نارساخوانی دانش آموزان دوره اول ابتدایی و ارائه راهبردهای آموزشی به روش ترکیبی

فرانک امیدیان^{۱*}، فریبا مولایی^۲

چکیده

مقدمه: نارساخوانی شایع‌ترین نوع ناتوانی یادگیری در میان دانش‌آموزان به ویژه دوره ابتدایی می‌باشد. هدف پژوهش حاضر، تعیین میزان فراوانی نارساخوانی دانش‌آموزان دوره اول ابتدایی و ارائه راهبردهای آموزشی برای اصلاح نارساخوانی دانش‌آموزان می‌باشد.

مواد و روش‌ها: پژوهش به روش ترکیبی (کمی و کیفی) انجام شد. جامعه آماری بخش کمی شامل دو گروه معلمان و دانش‌آموزان دوره ابتدایی در سال ۹۷-۱۳۹۶ در شهر دزفول بودند که به صورت هدفمند دانش‌آموزان دارای مشکلات نارساخوانی به تعداد ۹۳ و ۱۱۵ معلم در مطالعه وارد شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات شامل پرسشنامه نارساخوانی کرمی و همکاران (۱۳۸۴) بود. در بخش کیفی ۲۱ نفر از معلمان و اساتید مجرب برای ارائه راهبردهای آموزشی در مطالعه شرکت کردند.

یافته‌ها: یافته‌های بخش کمی پژوهش نشان داد که میزان نارساخوانی دانش‌آموزان در دوره اول ابتدایی دزفول با میزان ۸۴/۳ درصد در سطح زیاد قرار دارد. حاصل نتایج کیفی پژوهش بیش از ۱۶۰ راهبرد آموزشی به دست آمد. مفاهیم اصلی حاصل از راهبردهای آموزشی شامل بازی درمانی، موسیقی درمانی، برنامه درسی تلفیقی، آموزش انفرادی، یادپارها، روش‌های بالینی، تقویت فرایندهای شناختی و فراشناختی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، اصلاح کتب درسی و... بود. **بحث و نتیجه‌گیری:** بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، برای پیشگیری از نارساخوانی و اصلاح نارساخوانی توصیه می‌گردد از آموزش مبتنی بر هنر، آموزش طبیعی با توجه به شرایط اقلیمی و بومی، یادگیری الکترونیکی، آموزش انفرادی و یادگیری مشارکتی استفاده شود.

کلمات کلیدی: نارساخوانی، دوره ابتدایی، راهبردهای آموزشی، دانش‌آموزان

مقدمه

که فرآیند یادگیری را در یک یا چند زمینه از جمله خواندن، نوشتن و هجی کردن تحت تأثیر قرار می‌دهد. این اختلال ممکن است با مشکلاتی در زمینه‌های سرعت پردازش، حافظه کوتاه‌مدت، توالی، ادراک دیداری/ شنیداری، زبان گفتاری و

یکی از شایع‌ترین مشکلات در کودکان با ناتوانی یادگیری، نارسایی در خواندن است. بر مبنای تعریف انجمن نارساخوانی انگلستان، نارساخوانی ترکیبی از توانایی‌ها و مشکلاتی است

۱- استادیار گروه علوم تربیتی، واحد دزفول، دانشگاه آزاد اسلامی، دزفول، ایران (*نویسنده مسئول)
آدرس الکترونیکی: Omidian.2013@gmail.com تلفن: ۰۹۱۶۶۴۶۱۵۹۷

۲- کارشناس ارشد برنامه ریزی آموزشی، آموزگار مدرسه درخشان ۱، اداره آموزش و پرورش، دزفول، ایران

مهارت‌های حرکتی نیز همراه باشد (۱).

بر اساس یافته‌های پژوهشی در سالهای اخیر، علاوه بر اینکه باید به شناسایی هر چه زودتر این مشکلات نارساخوانی توجه شود، بررسی مستمر این کودکان در سالهای آتی نیز باید ادامه پیدا کند (۲). در واقع به دلیل پیچیدگی و چندگانگی مهارت‌های زبانی، نیاز است که طی مطالعات طولی، تمام مهارت‌های زبانی کودکان نارساخوان در حوزه‌های واج‌شناسی یا فونولوژی (phonology)، املائی، معنایی، نحو، ریخت‌شناسی، پردازش گفتمان و... سالانه ارزیابی شوند (۳). به اعتقاد فارمر و کلین (۱۹۹۵)، نارساخوانی تحول نوعی اختلال خاص خواندن است که کودکان مبتلا علیرغم داشتن هوشبهر طبیعی و آموزش مناسب و فقدان نارسایی حسی آشکار در زمینه خواندن دچار مشکل هستند (۴).

نظریه‌ها و فرضیاتی که در قلمرو تعریف و بررسی نارساخوانی مورد توجه بوده‌اند، از زوایای مختلفی دلایل ناتوانی نارساخوانی را تبیین نموده‌اند. این رویکردهای تبیینی شامل فرضیه عوامل وراثتی، عوامل مبتنی بر مغز، عوامل دیداری، تقارن نیمکره‌های مغز، عوامل شناختی و پردازشی، فراشناخت، خودکارآمدی، عوامل عصب شناختی و نقایص آواشناختی هستند. مطالعات اخیر علل نارساخوانی را در کودکان پدیده‌ای چند وجهی می‌داند که ممکن است ناشی از مشکلات شناختی، روانی و جسمانی باشد (۶).

قدیمی‌ترین و رایج‌ترین راهبردهای کاهش شامل نارساخوانی روش آموزش آوایی و کل خوانی، تجربه زبانی و آموزش برنامه‌ای می‌باشند. شیوه آموزش مبتنی بر آواها به صورت جداگانه و نهایتاً ترکیب آنها جهت رسیدن به کلمه و کدبرگردانی اطلاعات و معنا می‌باشد. شیوه کل خوانی یا روش بین و بگو شکل کلی کلمه ارایه گردیده و کودکان مبتنی بر حافظه بصری خود به یادگیری کل کلمه و کد برگردانی آن به یکباره می‌پردازند (۸). شیوه تجربه زبانی، خواندن رایگانگی جلوه‌ها و ارکان زبان می‌انگارد. توسعه مهارت‌های خواندن در ارتباط

متقابل با توسعه مهارت‌های گوش دادن، سخن گفتن و نوشتن است. مواد خام آن تجربه و زبان خود کودک است (۹). بر مبنای مدل درمانی تعادل خواندن بیکر، نارساخوانی ناشی از اختلال در ساختار و کنش نیمکره‌های مغزی می‌باشد. بر مبنای دیدگاه نوروسایکولوژی مهارت خواندن از ۲ مرحله اصلی تشکیل شده است، مرحله مقدماتی توسط نیمکره راست صورت می‌گیرد؛ با توجه به کارکرد این نیمکره، تفکر فضایی است، در شروع خواندن، مغز باید کلمه نوشته شده را از نظر شکل فضایی تجزیه و تحلیل نماید و سپس این شکل فضایی را با معنای آن درک نماید. مرحله دوم خواندن که در آن نیمکره چپ اهمیت بیشتری دارد. گذر از مراحل خواندن ابتدایی به خواندن پیشرفته و پیچیده هم زمان با فعالیت بارز نیمکره راست به چپ می‌باشد (۱۰). چرخش ذهنی بعنوان راهبرد درمانی دیگری در این زمینه بر عملکرد خواندن، رمزگشایی و درک مطلب دانش آموزان نارساخوان تأثیر مثبت دارد (۱۱). یکی از راهبردهای درمانی آموزشهای مبتنی بر رایانه دارای مزایایی مانند بازخورد فوری، اجتناب از قضاوت‌های ذهنی و سوءگیرانه، تسهیل فرآیند انفرادی کردن آموزش، افزایش دامنه توجه و انگیزش یادگیرندگان، تعامل طولانی مدت با دانش آموزان، یادگیری متنوع و متناسب با توانمندیهای یادگیرندگان، ایجاد محیط یادگیری برانگیزاننده و به دوراز رقابتهای ناسالم و سلسله مراتبی نمودن برنامه‌ها و افزایش قدرت خودتنظیمی و خودبازبینی است (۱۲).

نتایج پژوهشی نشان داده است که دانش آموزان نارساخوان دارای سطح پایین‌تری از پردازش شناختی و فراشناختی نسبت به دانش آموزان عادی هستند. بنابراین معلمان مجرب و کارآمد بعنوان اقدام پژوهان و کارشناسان عملیاتی نقش مهمی را در راستای بهبود و اصلاح نارساخوانی دانش آموزان ایفا می‌کنند (۱۹). در پژوهشی دیگر نقش نارسایی‌های کنش‌های اجرایی در اختلال نارسایی خواندن برجسته شده است. مداخله‌ها می‌توانند در بهبود عملکرد تحصیلی و بالا بردن توانایی خواندن

دانش آموز نارساخوان و نارضایتی آنها از ادامه مشارکت در پژوهش بود. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه نارساخوانی کرمی و همکاران (۱۳۸۴) شامل ۲۷ گویه بود و به دو صورت بلی (۱ امتیاز) و خیر (۰ امتیاز) پاسخ داده شد. میزان نارساخوانی دانش آموز توسط مجموع امتیازات از ۲۷ گویه کسب می‌شد. حداقل امتیاز ممکن ۰ و حداکثر ۲۷ بود. نمره بین ۰ تا ۹ بر میزان کم، نشان‌های نارساخوانی دانش آموز دلالت داشت. نمره بین ۹ تا ۱۳ بر نشانه‌های متوسط نارساخوانی و نمره بالاتر از ۱۳ دلالت بر میزان زیاد نارساخوانی دانش آموز داشت. به منظور جمع‌آوری اطلاعات ابتدا مجوز کار برای ۲۹ مدرسه ابتدایی از اداره آموزش و پرورش شهرستان دزفول کسب شد و به مدیران مدارس با مراجعه حضوری داده شد. سپس مدیر با تشکیل جلسه‌ای، تست نارساخوانی را در اختیار معلمان قرار داد. معلمان پس از مطالعه تست و آشنایی با ویژگی‌های نارساخوانی اعلام آمادگی نمودند. محقق با مراجعه روزانه به مدارس بر روند جمع‌آوری اطلاعات نظارت داشت. به این ترتیب طی زمان پنج ماه دانش آموزان دارای مشکلات نارساخوانی شناسایی شدند. از روشهای آمار توصیفی مانند فراوانی، درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار برای تجزیه و تحلیل اطلاعات استفاده گردید.

بخش بعدی مطالعه به شیوه کیفی روش تحلیل محتوا انجام پذیرفت. روش نمونه‌گیری برای انتخاب اساتید حوزه روانشناسی کودکان استثنایی به صورت هدفمند و برای انتخاب معلمان باتجربه گلوله برفی یا شبکه‌ای بود. معیار ورود برای اساتید دانشگاه آزاد اسلامی داشتن رشته دکتری روانشناسی کودکان استثنایی و برای معلمان دوره ابتدایی استان خوزستان داشتن تجربه آموزشی با حداقل یک دانش آموز دارای نارساخوانی بود. معیار خروج برای معلمان نداشتن هیچگونه تجربه آموزش در زمینه نارساخوانی بود. به این ترتیب حجم نمونه ۲۱ نفر شامل ۲ نفر از اساتید متخصص حوزه نارساخوانی دانشگاه آزاد اسلامی دزفول در رشته‌های

آنها موثر باشد (۲۱). با توجه به تحقیقات انجام شده و وفور علائم نارساخوانی دانش آموزان دوره ابتدایی، هنوز تحقیقی جامع در راستای شناسایی مشکلات خواندن و ارائه راهبردها انجام نشده است، راهبردهایی که در منابع مختلف ارائه شده یا به تمام جنبه‌های نارساخوانی توجه نشده است و یا در کتب مرتبط این مساله از دیدگاه مریبان و معلمان با تجربه کشف نشده است. از این رو، پرسش‌های اصلی پژوهش حاضر این است که میزان نارساخوانی در میان دانش آموزان دوره اول ابتدایی چقدر است؟ راهبردهای آموزشی کاهش نارساخوانی دانش آموزان کدامند؟

مواد و روش‌ها

این پژوهش از حیث هدف کاربردی و جزء پژوهشات ترکیبی (کمی - کیفی) بود. مطالعه حاضر با هدف بررسی میزان نارساخوانی دانش آموزان دوره اول ابتدایی شهر دزفول در سال ۱۳۹۷-۱۳۹۶ و ارائه راهبردهای آموزشی به روش ترکیبی انجام گرفت. برای شناسایی مشکلات نارساخوانی دانش آموزان از روش تحقیق توصیفی - پیمایشی استفاده شد و برای شناسایی راهبردهای اصلاح نارساخوانی از شیوه کیفی استفاده گردید. به روش نمونه‌گیری هدفمند حجم نمونه دانش آموزان نارساخوان دوره ابتدایی به تعداد ۹۳ نفر شناسایی شد. بر اساس اطلاعات بدست آمده ۳۳ درصد دانش آموزان نارساخوان از مدارس محروم، نزدیک به ۴۵ درصد از مدارس نیمه برخوردار و ۲۲ درصد از مدارس برخوردار بودند. حجم نمونه معلمان دوره اول ابتدایی که دانش آموز نارساخوان داشتند ۱۱۵ نفر بود. روش نمونه‌گیری برای انتخاب معلمان دارای دانش آموز نارساخوان نیز هدفمند بود. معیار خروج از مطالعه نداشتن هیچکدام از ویژگی‌های نارساخوانی بر اساس تست نارساخوانی بود. شرط ورود معلمان دوره اول ابتدایی شهرستان دزفول سال ۱۳۹۷-۱۳۹۶ داشتن حداقل یک دانش آموز نارساخوان بود. معیار خروج معلمان، نداشتن هیچگونه

جدول ۱- وضعیت نارساخوانی دانش آموزان دوره اول ابتدایی

سطح کم	فراوانی	درصد	درصد تراکمی
۷	۵/۸	۵/۸	۵/۸
۱۲	۹/۹	۱۵/۷	۱۵/۷
۱۰۲	۸۴/۳	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰
کل	۱۲۱	۱۰۰/۰	---

جدول ۲- سطوح نارساخوانی در دانش آموزان به تفکیک مناطق

سطح کم	مناطق	
	برخوردار	نیمه برخوردار
۳/۷	۹/۳	۲/۵
۱۴/۸	۹/۳	۷/۵
۸۱/۵	۸۱/۴	۹۰

جدول ۳- درصد فراوانی شیوع سطوح نارساخوانی به تفکیک پایه تحصیلی

سطح کم	پایه تحصیلی		
	پایه اول	پایه دوم	پایه سوم
۸	۲/۶	۶/۳	۶/۳
۱۲	۷/۷	۹/۴	۹/۴
۸۰	۸۹/۷	۸۴/۴	۸۴/۴

ابتدایی شهرستان دزفول در سال ۹۷-۱۳۹۶ آورده شده است.

بحث و نتیجه گیری

یافته‌های بخش کمی پژوهش نشان داد؛ میزان نارساخوانی دانش آموزان در دوره اول ابتدایی دزفول در سطح زیاد بود. مدارس محروم بیشترین سطح نارساخوانی را به خود اختصاص داد. همچنین بیشترین میزان نارساخوانی مربوط به دانش آموزان پایه دوم ابتدایی بود. حاصل نتایج کیفی پژوهش بیش از ۱۶۰ راهبرد آموزشی بود. مفاهیم اصلی حاصل از راهبردهای آموزشی شامل بازی درمانی، موسیقی درمانی، برنامه درسی تلفیقی، آموزش انفرادی، یادیارها، روشهای بالینی، تقویت فرایندهای شناختی و فراشناختی، اصلاح کتب درسی هجی کردن، توالی سازی حروف، توسعه گنجینه لغات،

روانشناسی کودکان استثنایی و ۹ نفر از معلمان دوره ابتدایی با تجربه در حوزه نارساخوانی در شهرستان دزفول در سال ۱۳۹۷-۱۳۹۶ بودند. ابزار جمع آوری اطلاعات مصاحبه نیمه ساختارمند بود. به این ترتیب که بر اساس مشکلات شناسایی شده در بخش کمی پژوهش، سوالاتی باز پاسخ طراحی شد. سپس مصاحبه‌ها تا اشیاع نظری ادامه داشت. مصاحبه‌ها به صورت حضوری ضبط و به متن تبدیل شد. سوال اصلی مصاحبه: به نظر شما راهبردهای اصلاح و بهبود مشکلات نارساخوانی دانش آموزان دوره ابتدایی چیست؟

تجزیه و تحلیل داده‌های مصاحبه‌ها از طریق تحلیل محتوای کیفی به روش تحلیل مضمون انجام شد. برای اینکار ابتدا کدگذاری باز با تحلیل سطر به سطر متون مصاحبه انجام شد. تحلیل تفسیری بود. واحد تحلیل بر اساس کلمه، جمله و پاراگراف بود. سپس با توجه به قرابت مفهومی کدها، مقوله‌های راهبردی برای اصلاح نارساخوانی ایجاد شد. شایان ذکر است نام گذاری مقوله‌ها، با توجه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش و نظارت اساتید مذکور فوق انجام شد به گونه‌ای چهار مقوله با نظر اساتید مجدد بازنگری و اصلاح شد.

ملاحظات اخلاقی: در انجام پژوهش حاضر تمام ملاحظات اخلاقی، محرمانه ماندن اطلاعات، رضایت شرکت کنندگان در مطالعه مورد توجه قرار گرفت.

یافته‌ها

میزان شیوع نارساخوانی دانش آموزان پایه‌های اول، دوم، و سوم مدارس ابتدایی شهرستان دزفول در سال ۹۷-۱۳۹۶ در جدول ۱ آورده شده است. در جدول ۲ درصد فراوانی شیوع سطوح نارساخوانی در دانش آموزان به تفکیک مناطق برخوردار، نیمه برخوردار و برخوردار در مدارس دوره اول ابتدایی شهرستان دزفول در سال ۹۷-۱۳۹۶ نشان داده است. در جدول ۳، درصد فراوانی شیوع سطوح نارساخوانی در دانش آموزان به تفکیک پایه تحصیلی در مدارس دوره اول

جدول ۴- راهبردهای اصلاح و بهبود مشکلات نارساخواری دانش آموزان پایه اول از دیدگاه معلمان و روانشناسان

راهبردهای اصلاحی	مشکلات نارساخواری دانش آموزان پایه اول ابتدایی
استفاده از مهارت خواندن برنامه درسی تلفیقی	دانش آموز علی رغم داشتن هوش و استعداد مناسب خواندن را دیرتر یا دشوارتر از سایر دؤرس یاد می‌گیرد
هیجی کردن با کمک بازی تقویت تمیز و حافظه دیداری یادگیری مشارکتی	مشکل در هیجی کردن
مهارت نوشتن برای رسیدن به خواندن بهتر موسیقی درمانی آموزش مبتنی بر بازی تقویت تمرکز استفاده از یادپارها عدم تاکید بر حفظ و زیبا نویسی حروف تقویت حافظه دیداری	دانش آموز در خواندن کلمه‌های جدید با مشکل مواجه است نوشتن حروف الفبا به ترتیب
بررسی شرایط فیزیکی دانش آموز تقویت عضلات دست برنامه درسی تلفیقی	دست خط ناخوانا دانش آموز و داشتن اشتباهات عجیب و غریب
بهبود و توسعه میزان توجه و تمرکز دانش آموز رفع مشکلات فیزیولوژیکی جذابیت تکالیف درسی تقویت اعتماد به نفس توجه به فضای آموزشی	بهبود و توسعه میزان توجه و تمرکز دانش آموز
تقویت مهارت مسئولیت‌پذیری توسط اولیا و مربیان روان درمانی	بهبود و توسعه خودمدیریتی دانش آموزان در انجام فعالیت های مستقل
تقویت حافظه دیداری و شنیداری توجه به تفاوت‌های فردی تقویت مهارت خواندن روش مبتنی بر بازی تقویت مهارت شنیداری تقویت مهارت دیداری روش مشارکتی در خواندن	دانش آموز در تشخیص اصوات مشکل دارد و بیشتر مواقع اصوات را باهم اشتباه می‌کند، (تخت با بخت یا سرد را کرد می‌شنود) ناهماهنگی عملکرد دانش آموز در دؤرس مختلف
روشهای مبتنی بر بازی تقویت حافظه دیداری استفاده از یادپارها در تدریس بررسی کتب درسی	با مکث و کندی قابل توجهی می‌خواند یا با صدای بسیار بلند و به شکل کلمه به کلمه خواندن دانش آموز در کلماتی مثل خواب و خواهر که شکل نوشتاری و خوانداری آنها متفاوت است مشکل دارد .

مشکلات نارساخوانی دانش آموزان پایه اول ابتدایی	راهبردهای اصلاحی
همیشه یا در اکثر مواقع حروف را جابجا می خواند. بشقاب را بقشاب و تمیز تیمز می خواند	استفاده از راهبرد هجی کردن و توالی سازی حروف
	استفاده از روش های بالینی
	تقویت حافظه دیداری
در نوشتن یا کپی کردن حروف مشابه مثل خ ج مشکل دارد	تقویت مهارت دقت و تمرکز
	موسیقی درمانی
	استفاده از یادیارها در آموزش
دانش آموزان به دلیل نیاموختن چگونگی خواندن کلمات متن آن را حفظ می کند	تقویت مهارت تمرکز دقت
	برنامه درسی تلفیقی
	الگوگیری مثبت
	پرورش قدرت حافظه
	هجی کردن
	توجه به مفهوم
	مهارت افزایش گنجینه لغات
	روش های مبتنی بر بازی
	مهارت معکوس خوانی
اضافه نمودن برخی کلمات به متن در هنگام خواندن	آموزش مبتنی بر بازی
	تقویت تمرکز

پایینی هستند، این امر موجب افزایش میزان نارساخوانی دانش آموزان در این مدارس است. زیرا هر چه محیط آموزشی غنی تر باشد، میزان نارساخوانی دانش آموزان کاهش می یابد (۲۶). یافته های تحقیق نشان داد که شیوع نارساخوانی در پایه دوم بیشتر است. این یافته یا نتایج سایر تحقیقات همسو است (۳۰) و (۳۱). به نظر می رسد؛ چون در پایه دوم ابتدایی کودکان هنوز به طور کامل به توانایی خواندن و نوشتن نرسیدند، همین امر باعث می شود در حین خواندن و نوشتن، با مشکلات و اشتباهات بیشتری مواجه شوند و به زمان دیگری نیاز دارند تا بتوانند کلمات را شناسایی و رمز گشایی کنند و معانی و مفاهیم آن را درک کنند.

یافته های کیفی پژوهش همسو با یافته های پژوهشی است، که نشان دادند روش کل خوانی کلمه موجب بهبود نارساخوانی دانش آموزان دوره ابتدایی شده است. یا استفاده از کتاب

معکوس خوانی، یادگیری مشارکتی، تقویت عضلات دست، توسعه فضای آموزشی، جذابیت تکالیف درسی و تقویت مسئولیت پذیری و توسعه مشارکت والدین و.. بود.

نتایج تحقیق کمی بر میزان بالای نارساخوانی دانش آموزان دوره اول ابتدایی دزفول دلالت داشت. به گونه ای که از سه نوع مدرسه، مدارس محروم بیشترین سطح نارساخوانی را ۹۰ درصد و سپس مدارس برخوردار با ۸۱/۵ درصد و در آخر مدارس نیمه برخوردار با ۸۱/۴ درصد به ترتیب دارای نارساخوانی در سطح زیاد بودند. این یافته با یافته های دیگر پژوهش ها همسو می باشد. نتایج حاصل از این مطالعات نیز بر وفور نارساخوانی و ناتوانی های یادگیری در دوره ابتدایی در دیگر شهرها و یا در زمانهای گذشته دلالت می کند (۲۴ و ۲۵).

به نظر می رسد مدارس مناطق محروم احتمالاً از نظر امکانات آموزشی و رفاهی و هم از نظر فرهنگ و سواد والدین در سطح

در این پژوهش علل مشکلات نارساخوانی دانش آموزان بررسی نشد.

نتیجه گیری

بر اساس یافته‌های پژوهش معلمان ابتدایی برای پیشگیری از نارساخوانی و ایجاد انگیزش برای دانش آموزان دارای نارساخوانی و اصلاح نارساخوانی از آموزش مبتنی بر هنر همچون دیوارنگاری و کف نگاری کلمات، جملات، عبارات به صورت درشت و کامل، داستان گویی، شعر، موسیقی، بازی، ایفای نقش، نمایشنامه استفاده کنند. با توجه به شرایط اقلیمی و بومی منطقه از آموزش طبیعی مانند نوشتن بر روی شن، آب، سنگ یا نوشتن با برگ، میوه‌ها را بکار گیرند. پیشنهاد می‌شود راهکارهای عملی این پژوهش به صورت بخشنامه، به مدارس دوره ابتدایی برای معلمان بدو استخدام و سایر معلمان ذی نفع ابلاغ شود تا از طریق برگزاری کارگاه آموزشی یا سمینار در میان متخصصان و معلمان دوره ابتدایی بحث و تحلیل شوند و در مراکز اختلالات خواندن مورد استفاده قرار گیرند.

تشکر و قدردانی

از همکاری اداره آموزش و پرورش شهرستان دزفول در اجرای فرایند جمع اوری اطلاعات این پژوهش تشکر و قدردانی می‌نمایم. این مقاله حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد تحت عنوان "بررسی میزان فراوانی نارساخوانی در بین دانش آموزان دوره اول ابتدایی و ارائه راهبردهای آموزشی در حیطه خواندن از دیدگاه معلمان ابتدایی شهرستان دزفول" مصوب دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول می‌باشد.

گویا، آموزش انفرادی با آموزش برنامه‌ای و بهره‌وری از فناوری اطلاعات و ارتباطات هماهنگ است (۳۲). یکی از یافته‌های کیفی پژوهش حاضر استفاده از یادیارها در تدریس است. یادسپاری مجموعه‌ای منظم از کلمات و شبه کلمات و به خاطر آوردن آنها باعث تقویت حافظه کوتاه مدت دانش آموزان دوره ابتدایی به ویژه پایه سوم و چهارم می‌شود (۳۴). یکی دیگر از نتایج تاکید بر اصلاح و بازنگری کتب درسی و توجه به تفاوت‌های فردی دانش آموزان در یادگیری است. تنظیم غیراصولی برنامه‌های درسی، متراکم کردن مواد آموزشی، تاکید بر محفوظات، عدم استفاده از مواد آموزشی مرتبط، بی‌توجهی نسبت به نیازها و ویژگی‌های فردی دانش آموزان و ناتوانی در طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی انفرادی از جمله عوامل محیطی موجب ناتوانی‌های یادگیری خواندن در دانش آموزان نارساخوان است (۳۷).

همسو با این پژوهش، راهبردهای استفاده از تسهیلات یادگیری الکترونیکی در بهبود نشانه‌های نارساخوانی مربوط به خواندن و نوشتن بسیار موثر بر شمرده‌اند. بر اساس یادگیری چندرسانه‌ای مایر، مغز ارایه‌های چندرسانه‌ای کلمات، تصاویر و اطلاعات شنیداری را صرفاً به صورت متقابل تفسیر نمی‌کند بلکه این عناصر انتخاب شد و، به صورت پویایی سازمان دهی می‌شوند تا ساخت‌های ذهنی منطقی را ایجاد کنند (۳۶).

مهم‌ترین محدودیت پژوهش حاضر عدم تعمیم نتایج توصیفی این پژوهش به دیگر مقاطع تحصیلی و آموزش و پرورش دوره ابتدایی دیگر شهرها می‌باشد. همچنین راهبردهای آموزشی برای دوره اول ابتدایی ارائه شده است و تعمیم آنها به دانش آموزان دوره دوم ابتدایی با احتیاط صورت می‌گیرد. بعلاوه

References

- 1- Reed, L., What is dyslexia ? British Dyslexia Association Handbook, 1999.
- 2- Colenbrander, D, Ricketts, J, Breadmore, HL. Early identification of Dyslexia: understanding the issues. language, speech, and hearing services in schools. 2018; 49(4): 817-828.
- 3- Adlof, SM, Hogan, TP. Understanding dyslexia in the context of developmental language disorders. language, speech, and hearing services in schools. 2018; 49(4):762-773.
- 4- Larso, L, Kathryn, H, Kathryn, W, Chihak, D, Martin, M, Bech, C. Using computer assisted instruction and the nonverbal reading approach to teach word identification. Focus on Autism and Developmental Disabilities. 2005, 20(2), 80-90.
- 5- Janaabadi, H. Comparison of the effectiveness of Sina, Fernald and Capart teaching methods in the treatment of special learning disabilities (reading and dictation) of third grade elementary students[PhD thesis].Tehran: Allameh Tabatabai University;2007. [Persian]
- 6- Werth, R. What causes dyslexia? Identifying the causes of dyslexia and effective compensatory therapy. Restor Neorol Neurose. 2019; 37(6):591-608.
- 7- Louleli, N, Hamalainen, JA, Nieminen, L, Parviainen, T, Leppanen, PHT. Dynamics of morphological processing in pre-school children with and without familial risk for dyslexia. Journal of Neurolinguistics.2020; 56 (1): 1-21.
- 8- Ellward, E, Brown, F, Translation by Brotherhood, R, Methods of Diagnosis and Treatment of Learning Disabilities, 1, Exceptional Education Organization, 1998. [Persian]
- 9- Faryar, A, Rakhshan, F, Learning Disabilities, Tehran: Mabna Publications, 2000.
- 10- Robertston, J. Neuropsychological intervention in dyslexia: two studies on british pupils. Journal of learning disabilities. 2002; 32(2): 137-148.
- 11- Kaltner, S, Jansen, P. Mental rotation and motor performance in children with developmental dyslexia. Research in Developmental Disabilities. 2014; 35(3): 741-754.
- 12- Feyzi, F, Mehdizadeh, H, Slamzadeh, M. Teaching in the form of "letter-syllable-word" with The contribution of digital multimedia and its impact on the reading progress of first graders Primary. Information and Communication Technology in Educational Sciences. 2012; 3 (3): 399-394. [Persian]
- 13- Ghamari Givi, S, Narimani, K, Mahmoudi, G. Evaluation of the effectiveness of cognitive strategies on response and memory inhibition in dyslexic and hyperactive children. [M.Sc. Thesis], Azad: University of Ahvaz; 2013.
- 14- Biabangard, E. The effect of two-way education method on reading comprehension and social development of dyslexic students in fifth grade. Sabzevar Jovin region. Journal of Research in Exceptional Children. 2003; 2(2): 160-151. [Persian]
- 15- Shokouhi Yekta, M, Parand, A, Rezaei, M. Learning Disabilities. Tehran: Teymourzadeh-Tabib Publications, 2013. [Persian]
- 16- Delacato, C. translation by Sarhadizadeh, F, reading disorderTehran: Parto publication, 1990. [Persian]
- 17- Zigler, JCU. Reading acquisition, Developmental Dyslexia and Skill Reading across Language: A Psycholinguistic Grain Size Theory. Psychological Bulletin. 2005; 131(1): 3-29.
- 18- Atadokht, A, Hedayat, S, Sepehri Nasab, Z. Comparison of cognitive processing and central cohesion in dyslexic and normal female students. Journal of Learning Disabilities.2021; 9(3): 97-107.
- 19- Luo, Y, Wang, J, Wu, H, Zhu, D, Zhange, Y. Working-memory training improves developmental dyslexia in Chinese children. Neural Regen Res. 2013; 8 (5): 452-460.
- 20- Donk, MJ. Working memory and academic learning: Assessment and Intervention. New Jersey: WILEY, 2008.
- 21- Mellby, PC, Hulme, YA. Right cerebral hemisphere and central auditory processing in children with developmental dyslexia. Arquivos de Neuro-Psiquiatria. 2013; 71(11): 883-889.
- 22- Convey, A, R, Getz, S. Cognitive ability: Does working memory training enhance Intelligence?. Current Biology. 2010; 20 (8): 362-364.
- 23- Momeni Rad, A. Qualitative content analysis in this research: The nature, stages and validity of the results. Quarterly Journal of Educational Measurement. 2014; 4(14): 187-222. [Persian]
- 24- Pashapour, N, Yavarian, R. Evaluation of the prevalence of dyslexia in the third grade of elementary school in Urmia. Research in Medicine. 2001; 24(1): 3-6. [Persian]
- 25- Bahari Qarahgoz, A, Hashemi, T. Prevalence of special learning problems in primary school students in East Azerbaijan province. Journal of Learning Disabilities. 2014; 3(1): 28-43.
- 26- Bas, S, C, Beniwal, A, Beniwal, A. Enrich the learning environment before any Dyslexic child leave school. Issues and ideas in edudation. 2018; 6 (2): 173-182.
- 27- Narimani, M, Rajabi, S. Prevalence and causes of learning disabilities in primary school students in Ardabil province. Quarterly Journal of Exceptional Children. 2006; 5 (3): 348-323. [Persian]
- 28- Sheykh aboo masoody, F, Ghasemy dastgerdy, S, Latifi, Z. The effect of using a tablet on the psychological dimensions of children. First National Conference on Computer Games Opportunities and challenges, Esfahan university, 2006. [Persian]
- 29- Sharafi, S. Duties of parents of children with learning disabilities, exceptional education. 2013; 4(112): 45-54. [Persian]

- 30- Rahimian Booger, I, Sadeghi, A. Prevalence of reading disorders in primary school students. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 2007; 12(4): 402- 396. [Persian]
- 31- Sedaghati, L, Foroughi, R, Shafiei, B, Marathi, M R. The prevalence of dyslexia in normal students in the first to fifth grades of Isfahan primary schools. *Audiometry*. 2011; 19(1): 1-8. [Persian]
- 32- Soltani, M, Nilipour, R, Shirazi, TS, Rahgozar, M, Biglerian, A. Study of reading and writing characteristics and classification of Persian-speaking developmental dyslexics, *Daneshvar Raftar*. 2009; 15(31): 22- 15. [Persian]
- 33- Karimi Sani, P, Mansouri, S, Ahmadpour, S. The effectiveness of multi-sensory story therapy based on emotional processing of children with dyslexia. *Journal of Learning Disabilities*. 2021; 9(3):149-133. [Persian]
- 34- Hachaman, WM, Cashdollar, N, Postiglione, F, Job, R. The relationship of domain - general serial order memory and reading ability in school children with and without dyslexia. *journal of experimental child psychology*. 2020; 193(1): 1-28.
- 35- Amir Teymouri, MH *Designing Educational Messages*, Tehran: Organization for the Study and Compilation of University Humanities Books, 2012. [Persian]
- 36- Gray, AR, Getz, S. Cognitive ability: Does working memory training enhance Intelligence? *Current Biology*, 2010; 20 (8): 362-364.
- 37- Pashapour, N, Yavarian, R. Evaluation of the prevalence of dyslexia in the third grade of elementary school in Urmia, *Research in Medicine*, 24(1): 3-6. [Persian]
- 38- Hebert, M, Kears, DM, Baker hayes, J, Bazis, P, Cooper, S. Why children with dyslexia struggle with writing and how to help them. *language, speech, and hearing services in schools*. 2018; 49(4):843-863.
- 39- Fardanesh, H. *Theoretical Foundations of Educational Technology*, 13, Tehran: Organization for the Study and Compilation of University Humanities Books, 2012. [Persian]
- 40- Seyf, A, A. *Modern Educational Psychology*, 72, Tehran: Doran publication, 2021. [Persian]

Investigating the dyslexia of primary school students and presenting educational strategies by combined method

Faranak omidian^{1*}, Fariba Molaei²

Abstract

Introduction: Dyslexia is the most common type of learning disability among students, especially elementary students. Dyslexia includes problems and inability to read, write and spell words. Therefore, the aim of this study was to determine the frequency of dyslexia in elementary school students and to provide educational strategies to correct students' dyslexia.

Methods: The research was conducted by mixed method (quantitative and qualitative). The statistical population included two groups of teachers and primary school students in 2017-2018 in Dezful. 93 and 115 teachers who had students dyslexic problems were purposefully studied. 93 elementary school students were identified. The number of teachers in the process of identifying students' reading problems was 115. Data was collected through a questionnaire by Karami and Nouri and Moradi (2005) dyslexia. The number of experienced teachers and professors to provide educational strategies was 21.

Results: The findings of the quantitative part of the research showed that the rate of dyslexia of students in the first elementary school of Dezful was high with 84.3%. Deprived schools with a high rate of 90% had the highest level of dyslexia. Also, the highest rate of dyslexia with 89.7% in high level was related to second grade elementary students. The result of qualitative research results was more than 160 educational strategies. The main concepts of educational strategies included play therapy, music therapy, integrated curriculum, individual education, reminders, clinical methods, strengthening cognitive and metacognitive processes, information and communication technology, textbook correction, collaborative learning, strengthening hand muscles, attractiveness of homework.

Conclusion: The results of a quantity study indicated a high rate of dyslexia in first grade students of Dezful, especially in deprived areas. Based on the research findings of elementary teachers, to prevent dyslexia and motivate students with dyslexia and correct dyslexia, use art-based education, natural education according to local and climatic conditions, e-learning, individual education and participatory learning. The practical solutions of this research should be presented in the form of a circular to the elementary schools for beginning teachers and other interested teachers. The findings of this study should be used in reading disorder centers.

Keywords: Dyslexia, elementary school, educational strategies.

1- (*Corresponding Author) Department of Education, Dezful Branch, Islamic Azad University, Dezful, Iran
Email: Omidian.2013@gmail.com

2- Master student of Educational Planning, Department of Education, Dezful Branch, Islamic Azad University, Dezful, Iran